

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลไทรโยค

อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ปี 2567

สถานีพัฒนาที่ดินกาญจนบุรี

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินกาญจนบุรี

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6	
แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7	
การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี (พ.ศ. 2537-2566)	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2566	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2566	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2565	2-11
3-1	สมบัติดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	3-5
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-6
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-8

สารบัญรูป

ง

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	2-1
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	3-8
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	6-6
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี	7-4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular - Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 – 30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและพหุภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

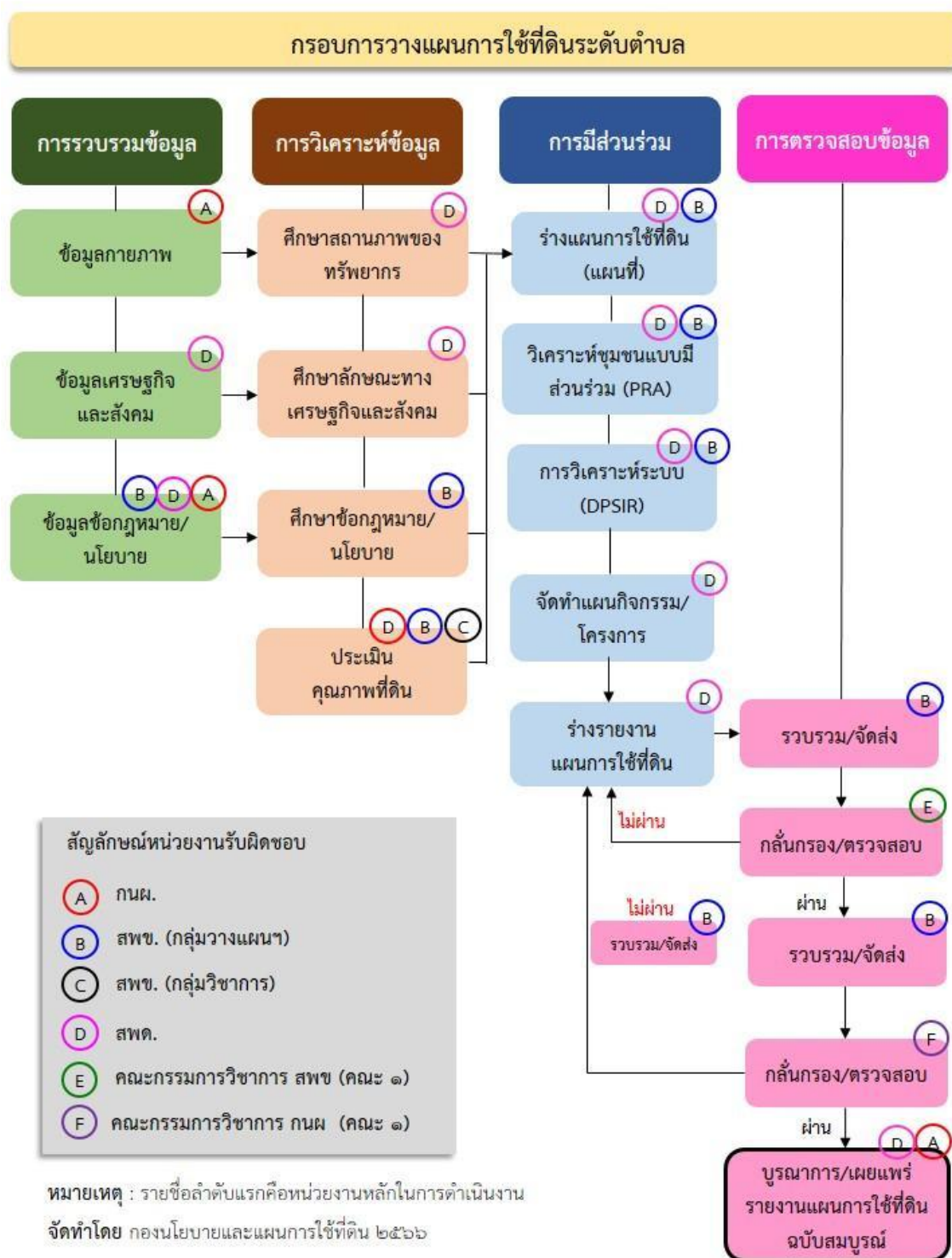
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“เป็นองค์กรที่มั่นคงในหลักธรรมาภิบาล สร้างสรรค์สวัสดิการสังคม ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เปิดประตูสู่อาเซียน ด้วยวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว” (เทศบาลตำบลไทรโยค, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

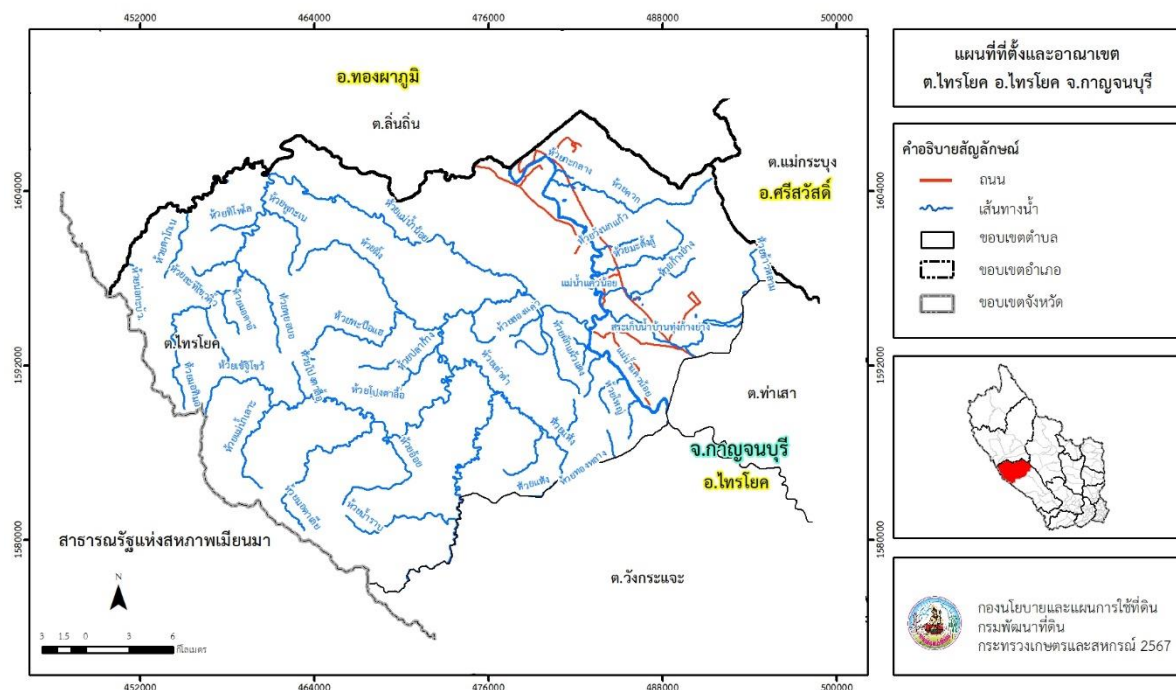
บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอไทรโยค มีพื้นที่ประมาณ 905.27 ตารางกิโลเมตร หรือ 565,791 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลลิ้นถิ่น อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลแม่กระบุง อำเภอศรีสวัสดิ์ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านแก่งประหลอม	หมู่ที่ 5 บ้านแม่ น้ำน้อย
หมู่ที่ 2 บ้านท่าทุ่งนา	หมู่ที่ 6 บ้านดาวดั่งส์
หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งก้างย่าง	หมู่ที่ 7 บ้านวังนกแก้ว
หมู่ที่ 4 บ้านแก่งจอ	หมู่ที่ 8 บ้านท่าเตียน

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่เขา มีแม่น้ำแควน้อยไหลผ่านเป็นทางน้ำสายหลัก และมีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยไทรโยค ห้วยกะกลาง ห้วยกำยาง ห้วยข้าวหลาม ห้วยเข้จู้ไข้ว ห้วยควก ห้วยตะมอเลีย ห้วยตาโกเน ห้วยเต๋าดำ ห้วยทองหลาง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 37.7 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 17.6 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,771.3 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 156 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในเดือนกรกฎาคม มีปริมาณฝน 350.6 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 26 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETO) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงกลางเดือนมีนาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

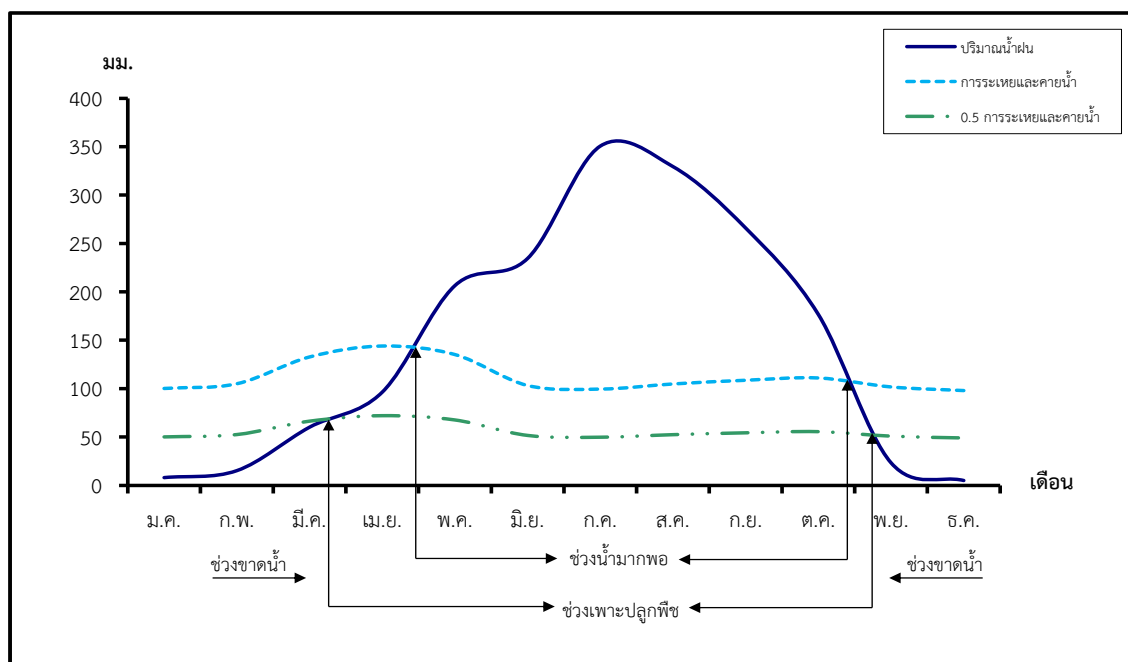
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี (พ.ศ. 2537-2566)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ²	ปริมาณฝนใช้การ ²
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	17.6	33.7	24.9	71.0	8.0	1.0	100.1	7.9
ก.พ.	19.3	35.8	27.0	65.0	15.2	2.2	105.0	14.8
มี.ค.	21.6	37.4	29.0	64.0	60.1	5.4	132.7	54.3
เม.ย.	23.3	37.7	29.8	69.0	96.3	8.7	144.0	81.5
พ.ค.	24.1	34.8	28.5	79.0	206.4	18.4	135.2	138.2
มิ.ย.	23.8	32.5	27.4	85.0	234.5	24.2	103.2	146.5
ก.ค.	23.5	31.4	26.8	87.0	350.6	26.3	99.5	160.1
ส.ค.	23.4	31.3	26.6	87.0	329.4	26.2	104.8	157.9
ก.ย.	23.4	32.3	26.9	86.0	265.9	23.7	108.6	151.6
ต.ค.	22.7	33.1	26.9	84.0	176.6	15.5	111.0	126.7
พ.ย.	20.6	33.1	26.0	79.0	23.3	3.6	101.7	22.4
ธ.ค.	18.0	32.5	24.5	75.0	5.0	1.0	98.0	5.0
เฉลี่ย	21.8	33.8	27.0	77.6	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,771.3	156.2	1,343.7	1,066.9

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดกาญจนบุรี

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566) พบว่าสภาพการใช้ที่ดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,892 ไร่ หรือร้อยละ 0.69 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 49,636 ไร่ หรือร้อยละ 8.77 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ - ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว

2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 22,508 ไร่ หรือร้อยละ 3.98 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย

ข้าวโพด

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 18,529 ไร่ หรือร้อยละ 3.28 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา สัก ไม้ยืนต้นผสม

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 8,257 ไร่ หรือร้อยละ 1.45 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม กล้วย ส้มโอ

5) พืชสวน มีเนื้อที่ 329 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ได้แก่ พืชผัก พืชสมุนไพร ไม้ดอก ไม้ประดับ

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 504,309 ไร่ หรือร้อยละ 89.13 ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 2,869 ไร่ หรือร้อยละ 0.51 ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา หนอง บึง ทะเลสาบ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 5,085 ไร่ หรือร้อยละ 0.90 ได้แก่ เหมืองแร่ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ ไม้ละเมาะ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ บ่อลูกรัง

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,892	0.69
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,912	0.34
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	1,421	0.25
U405	ถนน	188	0.03
U500	พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง	9	-
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	35	0.01
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	15	-
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	55	0.01
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	252	0.05
U605	สถานีบริการน้ำมัน	5	-
A	พื้นที่เกษตรกรรม	49,636	8.77
A101	นาข้าว	13	-
A200	ไร่ร้าง	813	0.15
A202	ข้าวโพด	1,873	0.33
A202/A405	ข้าวโพด/มะพร้าว	4	-
A203	อ้อย	4,878	0.86
A204	มันสำปะหลัง	13,020	2.30
A204/A301	มันสำปะหลัง/ไม้ยืนต้นผสม	39	0.01
A204/A303	มันสำปะหลัง/ปาล์มน้ำมัน	11	-
A204/A427	มันสำปะหลัง/ส้มโอ	5	-
A205	สับปะรด	1,865	0.33
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เลื่อมโทรม	327	0.06
A301	ไม้ยืนต้นผสม	1,730	0.31
A302	ยางพารา	12,344	2.18
A303	ปาล์มน้ำมัน	1,687	0.30
A303/A412	ปาล์มน้ำมัน/มะขาม	9	-
A305	สัก	2,327	0.41
A315	ไผ่ปลูกเพื่อการค้า	105	0.02

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	136	0.02
A401	ไม้ผลผสม	3,800	0.67
A404	เงาะ	60	0.01
A404/A427	เงาะ/ส้มโอ	16	-
A405	มะพร้าว	81	0.01
A405/A411	มะพร้าว/กล้วย	5	-
A405/A427	มะพร้าว/ส้มโอ	2	-
A407	มะม่วง	157	0.03
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	9	-
A407/A412	มะม่วง/มะขาม	10	-
A408	มะม่วงหิมพานต์	289	0.05
A410	น้อยหน่า	4	-
A411	กล้วย	1,553	0.28
A411/A422	กล้วย/มะนาว	39	0.01
A411/A427	กล้วย/ส้มโอ	228	0.04
A412	มะขาม	129	0.02
A415	มะละกอ	35	0.01
A416	ขนุน	609	0.11
A422	มะนาว	13	-
A426	แก้วมังกร	3	-
A427	ส้มโอ	1,079	0.19
A502	พืชผัก	269	0.05
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	20	-
A509	พืชสมุนไพร	40	0.01
F	พื้นที่ป่าไม้	504,309	89.13
F100	ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	18	-
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	220,407	38.96
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1,880	0.33
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	282,004	49.84

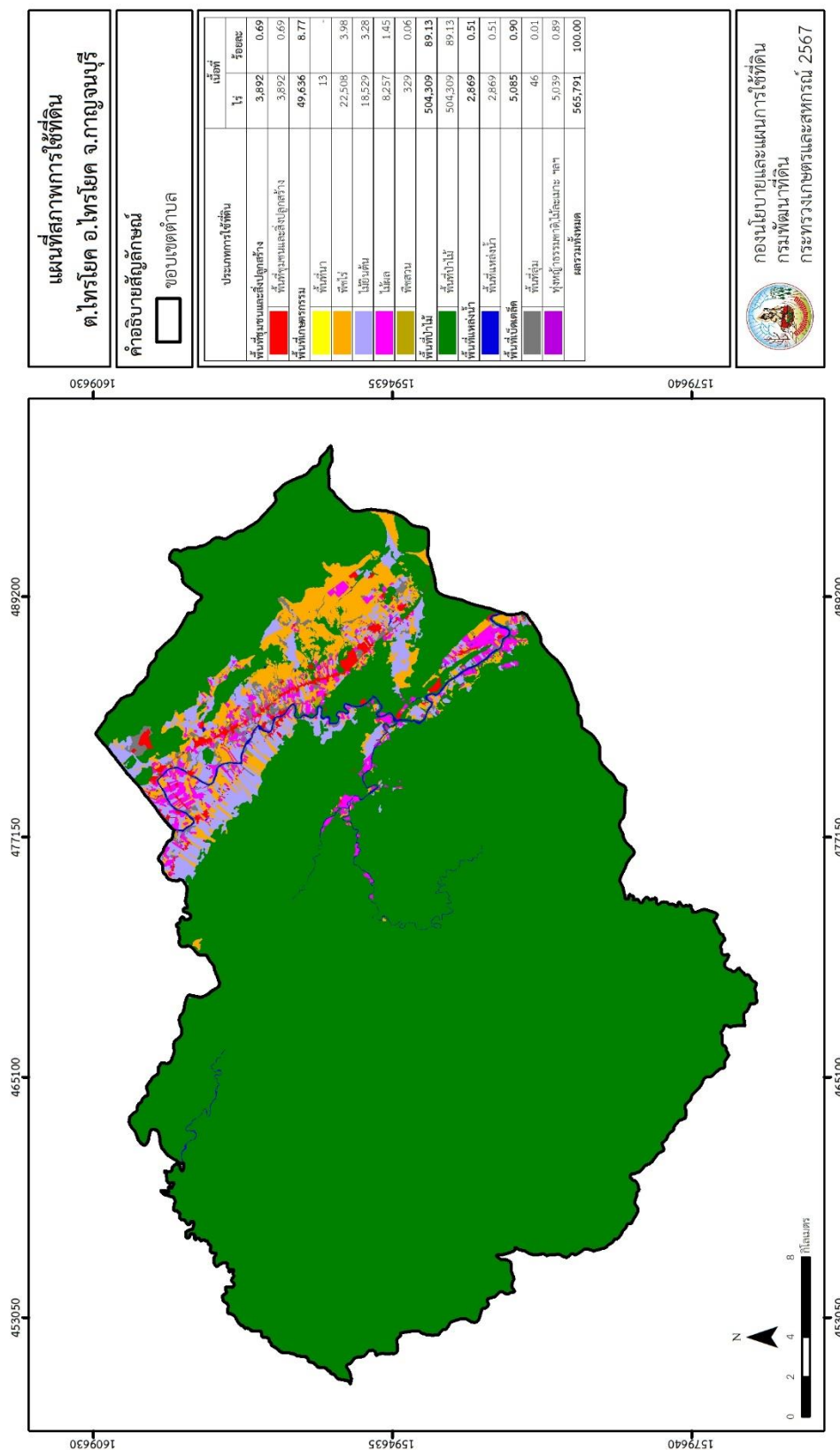

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	5,085	0.90
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	149	0.03
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	4,737	0.84
M201	พื้นที่ลุ่ม	46	0.01
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	24	-
M302	บ่อลูกรัง	57	0.01
M401	พื้นที่กองวัสดุ	20	-
M405	พื้นที่ถม	52	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	2,869	0.51
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	2,672	0.47
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	46	0.01
W202	บ่อน้ำในไร่นา	143	0.03
W203	คลองชลประทาน	8	-
ผลรวมทั้งหมด		565,791	100.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลไทรโยค มีประชากรรวม 11,216 คน แยกเป็นชาย 5,851 คน เป็นหญิง 5,365 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 12.39 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,833 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 768 ครัวเรือน หรือร้อยละ 20.04 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 3,065 ครัวเรือน หรือร้อยละ 79.96 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลไทรโยค	3,833	5,851	5,365	11,216
หมู่ที่ 1 แก่งประหลอม	422	676	652	1,328
หมู่ที่ 2 ท่าทุ่งนา	795	1,520	1,356	2,876
หมู่ที่ 3 ทุ่งก้าย่าง	497	703	650	1,353
หมู่ที่ 4 แก่งจ้อ	393	543	525	1,068
หมู่ที่ 5 แม่น้ำน้อย	348	451	367	818
หมู่ที่ 6 ดาวดิงส์	200	289	291	580
หมู่ที่ 7 วังนกแก้ว	776	995	950	1,945
หมู่ที่ 8 ท่าเตียน	402	674	574	1,248

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	3,833	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	768	20.04
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	3,065	79.96

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่รวมทั้งหมด 565,791 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,833 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 147.61 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 49,636 ไร่ หรือร้อยละ 8.77 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 64.63 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 768 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ยางพารา อ้อยโรงงาน และไม้สัก ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ประชากรยังประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่น ๆ บางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 180,600 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 63,131 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 123,911 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 43,315 บาท เมื่อพิจารณา จะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 56,688 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคล ปีละ 19,816 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)			รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)			รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)		
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล	บุคคล
ตำบลไทรโยค	149,695	18,177	8,939	3,790	180,600	63,131	123,911	43,315	
หมู่ที่ 1 แก่งประหลอม	98,918	17,712	30,699	7,110	154,438	56,939	142,164	52,414	
หมู่ที่ 2 ท่าพุฒนา	202,781	12,734	8,466	1,463	225,445	71,640	170,510	54,183	
หมู่ที่ 3 พุ่งกางย่าง	139,354	22,035	6,620	2,542	170,552	59,276	102,244	35,535	
หมู่ที่ 4 แก่งจ้อ	122,061	12,251	5,572	10,188	150,072	61,979	92,642	38,261	
หมู่ที่ 5 แม่น้ำน้อย	122,741	8,261	3,941	4,863	139,806	58,308	114,190	47,624	
หมู่ที่ 6 ดาวดิงส์	206,399	15,949	886	1,392	224,627	61,403	149,000	40,730	
หมู่ที่ 7 วังนกแก้ว	174,002	29,719	14,005	1,856	219,582	70,740	145,226	46,786	
หมู่ที่ 8 ท่าเดียน	99,233	16,444	5,463	1,065	122,206	47,820	82,333	32,217	

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตอุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ เนื้อที่ 45,637 ไร่
- (2) เขตอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ เนื้อที่ 124 ไร่
- (3) เขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค เนื้อที่ 452,838 ไร่
- (4) เขตอุทยานแห่งชาติเอราวัณ เนื้อที่ 1,949 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 441,400 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 5,283 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 331,681 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 2,382 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 78,896 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 69,104 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 71,665 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 12,063 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลไทรโยค มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,771.3 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลไทรโยค มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำแควน้อย สระเก็บน้ำบ้านทุ่งก้าย่าง ห้วยกะกลาง ห้วยก้าย่าง ห้วยข้าวหลาม ห้วยเข้จู้เข้ ห้วยควก ห้วยตะมอเลีย ห้วยตาโกเน ห้วยเต๋าต้า ห้วยเต๋าต้าใหญ่ ห้วยทองหลาง ห้วยทิดือ ห้วยทิโพโล ห้วยทิโพวอจือ ห้วยไทรโยค ห้วยน่อกะบัว ห้วยน้ำราบ ห้วยบ้องตี้ ห้วยบ้องเต็ง ห้วยประลอม ห้วยปลากั้ง ห้วยปลาก้าง ห้วยประังตา ห้วยโปงตาลือ ห้วยฝักแฝ้วแดง ห้วยฝั่ง ห้วยพะปือเฮ ห้วยพุยอบอ ห้วยพุกะเน ห้วยมอตาเลีย ห้วยมอตาอี ห้วยมอทิมอ ห้วยมะตั่งสุ ห้วยแม่น้ำน้อย ห้วยแม่น้ำเลาะ ห้วยละทิวคิ้ว ห้วยวังนกแก้ว ห้วยสองแคว ห้วยหนองบอน ห้วยห้วยแดง ห้วยหินปูน ห้วยแห้ง ห้วยใหญ่ และห้วยอ้อย

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลไทรโยค มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 15 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 36 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ตอน มี 36 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Hs-clC ชุดดินหินซ้อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,427 ไร่ หรือร้อยละ 0.60 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Hs-clD ชุดดินหินซ้อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 11,875 ไร่ หรือร้อยละ 2.10 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Hs-clE ชุดดินหินซ้อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,965 ไร่ หรือร้อยละ 0.35 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Hs-gclD ชุดดินหินซ้อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 358 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Hs-gclE ชุดดินหินซ้อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 87 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Hs-md-clC ดินหินซ้อนที่เป็นดินลิกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 896 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Khl-hb-slC ดินเขาหลวงที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,239 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Khl-hb-slD ดินเขาหลวงที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 829 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล

- 9) หน่วยแผนที่ดิน Khl-hb-gsID ดินเขาหลวงที่มีความอึดตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 101 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Ks-silB ชุดดินกำแพงแสน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,057 ไร่ หรือร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Li-ML-gclD หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินลี และชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,228 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Li-ML-gclE หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินลี และชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 33 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Ly-hb-slC ดินลาดหญ้าที่มีความอึดตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 202 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน ML-clD ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,918 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล
- 15) หน่วยแผนที่ดิน ML-clE ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 878 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล
- 16) หน่วยแผนที่ดิน Mpc-silA ชุดดินแม่ประจันต์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,824 ไร่ หรือร้อยละ 1.21 ของเนื้อที่ตำบล
- 17) หน่วยแผนที่ดิน Mpc-silB ชุดดินแม่ประจันต์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,349 ไร่ หรือร้อยละ 0.77 ของเนื้อที่ตำบล
- 18) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gclC ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,421 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล
- 19) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gsID ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,498 ไร่ หรือร้อยละ 0.26 ของเนื้อที่ตำบล
- 20) หน่วยแผนที่ดิน Pc-clB ชุดดินปากช่อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,559 ไร่ หรือร้อยละ 0.81 ของเนื้อที่ตำบล
- 21) หน่วยแผนที่ดิน Pc-clC ชุดดินปากช่อง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 14,262 ไร่ หรือร้อยละ 2.52 ของเนื้อที่ตำบล
- 22) หน่วยแผนที่ดิน Pc-md-clB/st ดินปากช่องที่เป็นดินลิกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และปนก้อนหิน มีเนื้อที่ 218 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล
- 23) หน่วยแผนที่ดิน Tk-clC ชุดดินตาคลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,753 ไร่ หรือร้อยละ 0.84 ของเนื้อที่ตำบล
- 24) หน่วยแผนที่ดิน Tk-gclB ชุดดินตาคลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,994 ไร่ หรือร้อยละ 1.77 ของเนื้อที่ตำบล

25) หน่วยแผนที่ดิน Tk-Lb-f-clB หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินตาคลี และดินลพบุรีที่เป็นดินเหนียวละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 957 ไร่ หรือร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล

26) หน่วยแผนที่ดิน Tm-slB ชุดดินท่าม่วง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,853 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล

27) หน่วยแผนที่ดิน Tm-slC ชุดดินท่าม่วง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 568 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล

28) หน่วยแผนที่ดิน Tw-clB ชุดดินทับทิม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,684 ไร่ หรือร้อยละ 0.65 ของเนื้อที่ตำบล

29) หน่วยแผนที่ดิน Tw-clC ชุดดินทับทิม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,326 ไร่ หรือร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล

30) หน่วยแผนที่ดิน Wi-clB ชุดดินวังไผ่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ ของเนื้อที่ตำบล

31) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clB ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 208 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล

32) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 14,696 ไร่ หรือร้อยละ 2.60 ของเนื้อที่ตำบล

33) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clD ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,186 ไร่ หรือร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล

34) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clE ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,905 ไร่ หรือร้อยละ 0.51 ของเนื้อที่ตำบล

35) หน่วยแผนที่ดิน Ws-d-clB ดินวังสะพุงที่เป็นดินลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 574 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล

36) หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd-clB ดินวังสะพุงที่เป็นดินลึกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,269 ไร่ หรือร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 460,028 ไร่ หรือร้อยละ 81.31 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน RC ที่ดินหินพื้นโล่ง มีเนื้อที่ 871 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 1,682 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 39,914 ไร่ หรือร้อยละ 7.05 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินหินซ้อน (Hs) ชุดดินลี (Li) ชุดดินม่วงเหล็ก (MI) ชุดดินแมร์ม (Mr) และชุดดินตาคลี (Tk)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเอส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Hs-clC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	10-20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	3,427	0.60
Hs-clD	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	10-20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	11,875	2.10
Hs-clE	20-35	0-50	ดี	ปานกลาง	10-20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	1,965	0.35
Hs-gclD	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	10-20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	358	0.06
Hs-gclE	20-35	0-50	ดี	ปานกลาง	10-20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	87	0.01
Hs-md-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	896	0.16
Khl-hb-sIC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	1,239	0.22
Khl-hb-sID	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	829	0.15
Khl-hb-gsID	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	101	0.02
Ks-sIB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.5	7.0-8.5	<2	-	1,057	0.19
Li-ML-gclD	12-20	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	1,228	0.22
Li-ML-gclE	20-35	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	33	0.01
Ly-hb-sIC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	202	0.03
ML-clD	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	1,918	0.34
ML-clE	20-35	0-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	-	878	0.15
Mpc-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	>75	5.5-6.5	7.0-8.5	<2	-	6,824	1.21
Mpc-silB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	>75	5.5-6.5	7.0-8.5	<2	-	4,349	0.77
Mr-gclC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,421	0.25
Mr-gsID	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,498	0.26

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

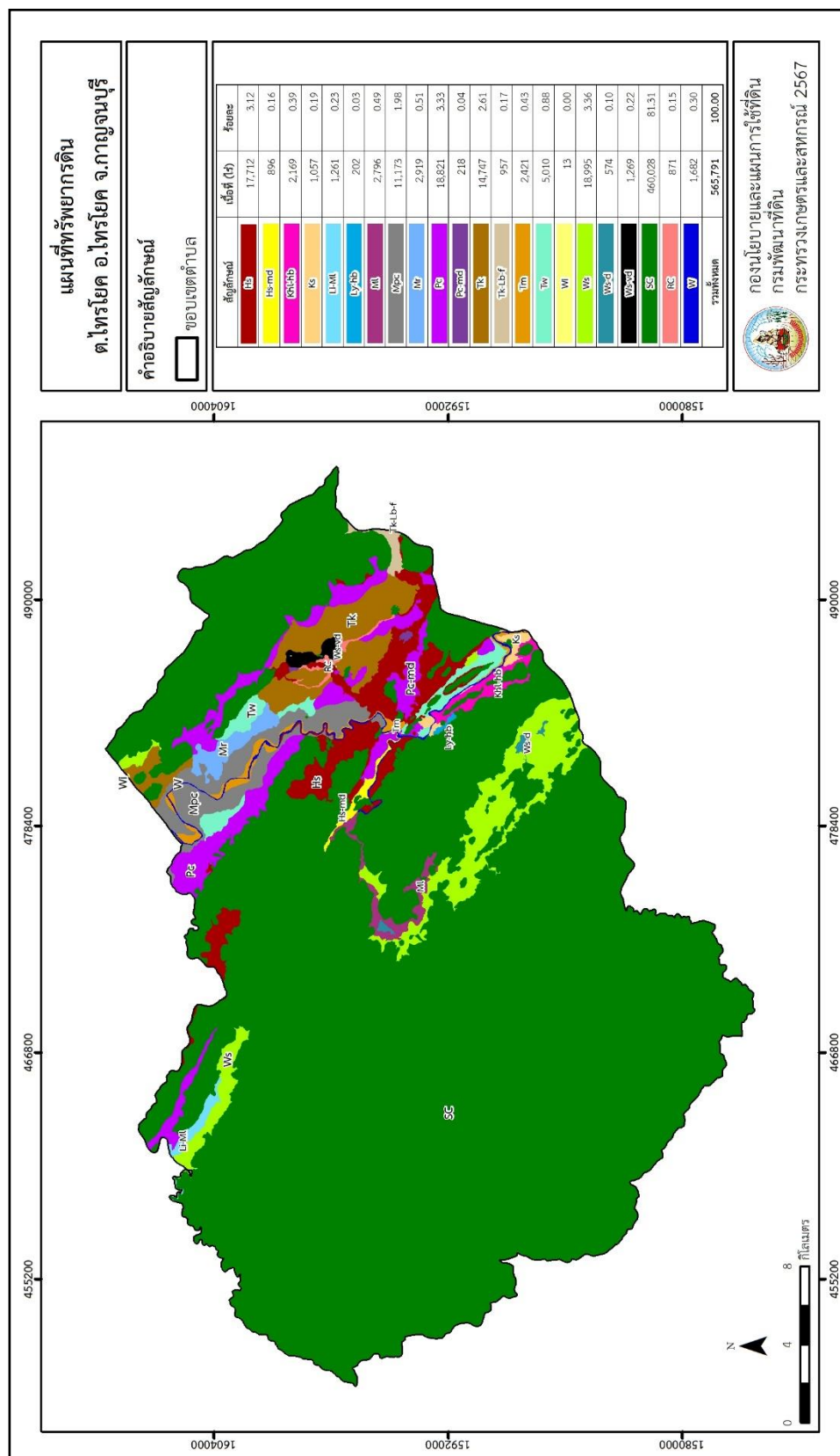
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Pc-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	6.0-7.0	4.5-5.5	<2	-	4,559	0.81
Pc-clC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	6.0-7.0	4.5-5.5	<2	-	14,262	2.52
Pc-md-clB/st	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	6.0-7.0	4.5-5.5	<2	-	218	0.04
Tk-clC	5-12	0-50	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	1,788	0.32
Tk-clC*	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	2,965	0.52
Tk-gclB	2-5	0-50	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	9,994	1.77
Tk-Lb-f-clB	2-5	0-50/ >150	ดี	สูง	>20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	957	0.17
Tm-sB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	1,853	0.33
Tm-sC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	568	0.10
Tw-clB	2-5	50-100	ดีถึงดีปานกลาง	สูง	>20	>75	6.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	194	0.03
Tw-clB*	2-5	50-100	ดีถึงดีปานกลาง	ปานกลาง	>20	>75	6.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	3,490	0.62
Tw-clC	5-12	50-100	ดีถึงดีปานกลาง	ปานกลาง	>20	>75	6.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	1,326	0.23
Wi-clB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	13	0.00
Ws-clB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	208	0.04
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	14,696	2.60
Ws-clD	12-20	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	1,186	0.21
Ws-clE	20-35	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	2,905	0.51
Ws-d-clB	2-5	100-150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	574	0.10

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ws-vd-cIB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	1,269	0.22
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	460,028	81.31
RC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	871	0.15
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,682	0.30
รวมทั้งหมด											565,791	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
 2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์
 ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลไทรโยค คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ
- 3) ปัญหาการถือครองที่ดินไร้กรรมสิทธิ์
- 4) ใช้ประโยชน์น้ำจากพื้นที่สาธารณะไม่ได้

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลไทรโยค มีความต้องการ 4 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) แก้ไขปัญหาการไม่มีกรรมสิทธิ์
- 4) ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม และการปรับปรุงดิน

ผลจากการจัดทำการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

- 1.1) ดินเสื่อมโทรม
- 1.2) น้ำขาดแคลน
- 1.3) การไร้กรรมสิทธิ์ที่ดิน ปัญหาการถือครองที่ดินไร้กรรมสิทธิ์
- 1.4) องค์ความรู้ของเกษตรกร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.3) ความต้องการที่ดินทำกิน
- 2.4) แก้ไขปัญหาการไม่มีกรรมสิทธิ์

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง
- 3.2) ราคาผลผลิตไม่แน่นอน
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.4) เรี่ยกรังที่ดินทำกิน
- 3.5) พื้นที่เกษตรกรรมชั้นดีเสื่อมคุณภาพ

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) ขาดแคลนแหล่งน้ำทางการเกษตร
- 4.2) ผลผลิตทางการเกษตรลดลง
- 4.3) รายได้ของเกษตรกรลดลง
- 4.4) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

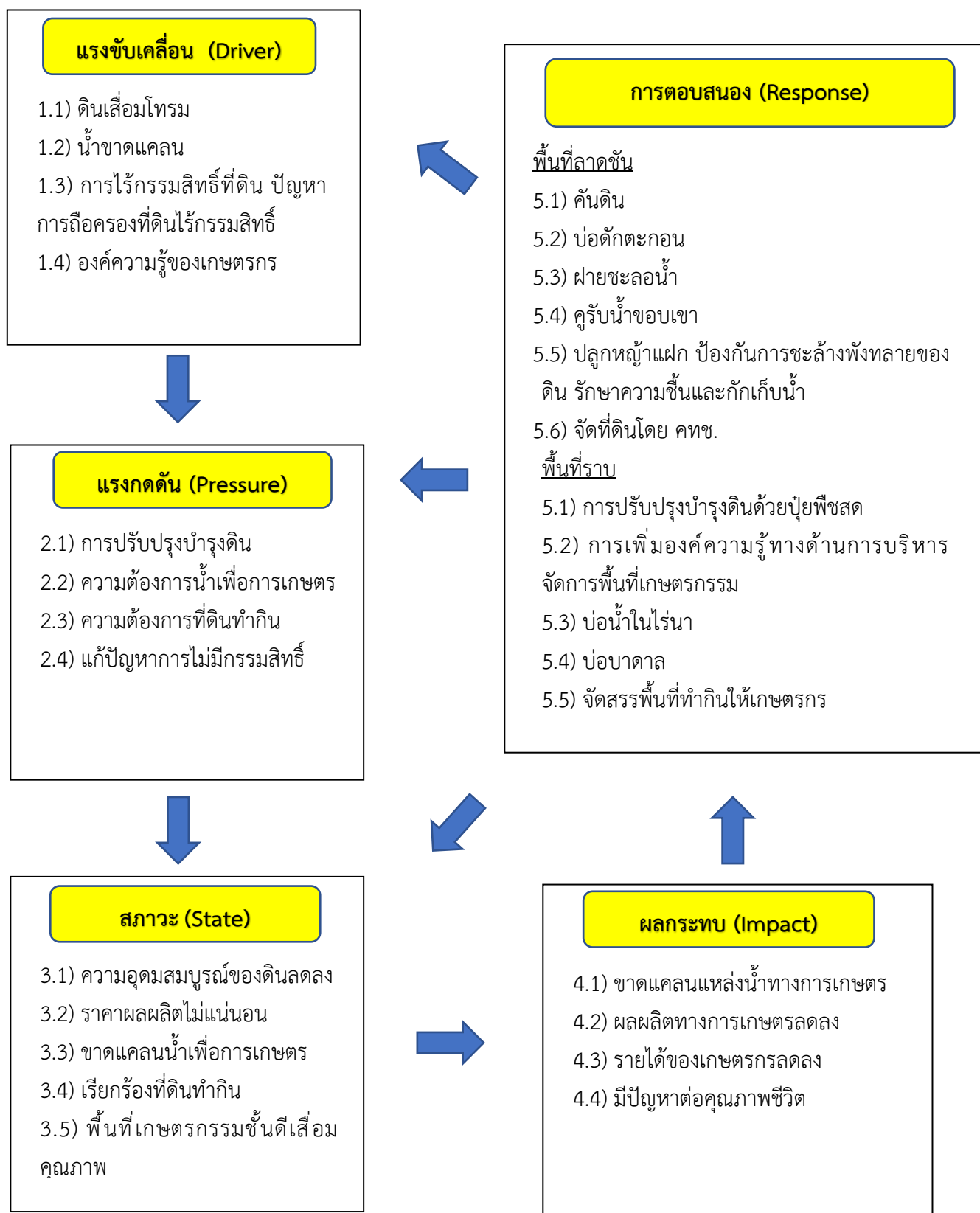
พื้นที่ลาดชัน

- 5.1) คั่นดิน
- 5.2) ป่อดักตะกอน
- 5.3) ฝายชะลอน้ำ
- 5.4) คูรับน้ำขอบเขา
- 5.5) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ
- 5.6) จัดที่ดินโดย โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล

พื้นที่ราบ

- 5.1) การปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- 5.2) การเพิ่มองค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม
- 5.3) ป่อน้ำในไร่นา
- 5.4) ป่อบาดาล
- 5.5) จัดสรรพื้นที่ทำกินให้เกษตรกร

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) มันสำปะหลัง เกษตรกรส่วนใหญ่ในตำบลจะปลูกพันธุ์ระยะยong 72 ในช่วงต้นฤดูฝน และมีอายุวันปลูกถึงเก็บเกี่ยว 10 – 12 เดือน
- 2) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ในตำบลจะปลูกพันธุ์ส่งเสริม 888 และมีอายุวันปลูกถึงเก็บเกี่ยว 120 วัน
- 3) ข้าวโพดหวาน อายุวันปลูกถึงเก็บเกี่ยว 90 วัน
- 4) อ้อย ปลูกได้ตลอดทั้งปี

ชนิดพืช	ระยะเวลาดำเนินการ											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1) มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
2) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์				ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์								
3) ข้าวโพดหวาน					ข้าวโพดหวาน							
4) อ้อย	อ้อย											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง ยางพารา ทุเรียน ปาล์มน้ำมัน เงาะ ส้มโอ ลองกอง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

หน่วยที่ดิน	มันสำปะหลัง	ยางพารา	ทุเรียน	ปาล์มน้ำมัน	เงาะ	ส้มโอ	ลองกอง
Hs-clC	S3r	S3r	N	N	N	N	N
Hs-clD	S3er	S3r	N	N	N	N	N
Hs-clE	N	S3ewr	N	N	N	N	N
Hs-gclD	S3er	S3r	N	N	N	N	N
Hs-gclE	N	S3ewr	N	N	N	N	N
Hs-md-clC	S2er	S2r	S3r	S3r	S3r	S2rs	S3r
Khl-hb-gsLD	S3e	S2ewn	S2ewns	S2ewn	S2ewns	S2ewns	S2ewns
Khl-hb-slC	S2en	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Khl-hb-slD	S3e	S2ewn	S2ewns	S2ewn	S2ewns	S2ewns	S2ewns
Ks-silB	S1	S1	S2s	S1	S2s	S2s	S2s
Li-ML-gclD	S3er	S3r	N	N	N	N	N
Li-ML-gclE	N	S3ewr	N	N	N	N	N
Ly-hb-slC	S2ern	S2rn	S3r	S3r	S3r	S2rns	S3r
ML-clD	S3er	S3r	N	N	N	N	N
ML-clE	N	S3ewr	N	N	N	N	N
Mpc-silA	S2n	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Mpc-silB	S2n	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Mr-gclC	S3r	S3r	N	N	N	N	N
Mr-gsLD	S3er	S3r	N	N	N	N	N
Pc-clB	S2n	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Pc-clC	S2en	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Pc-md-clB/st	S2rn	S2rn	S3r	S3r	S3r	S2rns	S3r
Tk-clC	S3r	S3r	N	N	N	N	N
Tk-clC*	S3r	S3r	N	N	N	N	N
Tk-gclB	S3r	S3r	N	N	N	N	N
Tk-Lb-f-clB	S3r	S3r	N	N	N	N	N
Tm-slB	S2n	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns
Tm-slC	S2en	S2n	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยที่ดิน	มันสำปะหลัง	ยางพารา	ทุเรียน	ปาล์มน้ำมัน	เงาะ	ส้มโอ	ลองกอง
Tw-clB	S2r	S2r	S3r	S3r	S3r	S2r	S3r
Tw-clB*	S2r	S2r	S3r	S3r	S3r	S2rs	S3r
Tw-clC	S2er	S2r	S3r	S3r	S3r	S2rs	S3r
Wi-clB	S2o	S2o	S2os	S1	S2os	S2os	S2os
Ws-clB	S2r	S2r	S3r	S3r	S3r	S2rs	S3r
Ws-clC	S2er	S2r	S3r	S3r	S3r	S2rs	S3r
Ws-clD	S3e	S2ewr	S3r	S3r	S3r	S2ewrs	S3r
Ws-clE	N	S3ew	S3ewr	S3ewr	S3ewr	S3ew	S3ewr
Ws-d-clB	S1	S2r	S2rs	S2r	S2rs	S2s	S2rs
Ws-vd-clB	S1	S1	S2s	S1	S2s	S2s	S2s

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A, 1B, 2, 3, 4, 5 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 501,788 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 88.69 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 488,972 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 86.42 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 12,816 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.27 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ มีเนื้อที่ 36,542 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.46 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 3,963 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.70 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ เงาะ ส้มโอ มะพร้าว มะม่วง กล้วย มะขาม น้อยหน่า ขนุน มะละกอ แก้วมังกร

(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 10,610 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.88 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สัก

(3) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 14,612 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.58 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง สับปะรด

(4) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 201 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการปลูกพืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ พืชสมุนไพร

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินต้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันเป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 1,723 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ เงาะ ส้มโอ มะพร้าว มะม่วง กล้วย มะขาม น้อยหน่า ขนุน มะละกอ แก้วมังกร

(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 2,492 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.44 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สัก

(3) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 2,902 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.51 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง สับปะรด

(4) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 39 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ พืชสมุนไพร

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,886 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.68 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,515 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.68 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภท หมู่บ้านบนพื้นที่ราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ ถนน

2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 60 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภท พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง โรงงานอุตสาหกรรม ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร

3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 311 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์ สถานีบริการน้ำมัน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 2,866 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.51 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 2,719 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำแควน้อย สระเก็บน้ำบ้านทุ่งก้าย่าง ห้วยกะกลาง ห้วยก้าย่าง ห้วยข้าวหลาม ห้วยเข้จูไข้ว ห้วยควก ห้วยตะมอเลีย ห้วยตาโกเน ห้วยเต๋าตา ห้วยเต๋าตาใหญ่ ห้วยทองหลาง ห้วยติ๊ดอ ห้วยทิโพโล ห้วยทิโพวจื่อ ห้วยไทรโยค ห้วยน่อกะบัว ห้วยน้ำราบ ห้วยบ้องตี้ ห้วยบ้องเต็ง ห้วยประลอม ห้วยปลากั้ง ห้วยปลาก้าง ห้วยประังตา ห้วยโป่งตาล้อ ห้วยผักแผ้วแดง ห้วยผึ้ง ห้วยพะบือแฮ ห้วยพุยอบอ ห้วยพุกะเน ห้วยมอตาเลีย ห้วยมอตาอี ห้วยมอทมื่อ ห้วยมะ

ตั้งสู่ ห้วยแม่นํ้าน้อย ห้วยแม่นํ้าเลาะ ห้วยละทีโข้วคิ้ว ห้วยวังนกแก้ว ห้วยสองแคว ห้วยหนองบอน ห้วยห้วยแดง ห้วยหินปูน ห้วยแห้ง ห้วยใหญ่ และห้วยอ้อย เป็นต้น

2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 147 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 15 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 5,897 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า บ่อลูกรัง พื้นที่กองวัสดุ พื้นที่ถม เป็นต้น

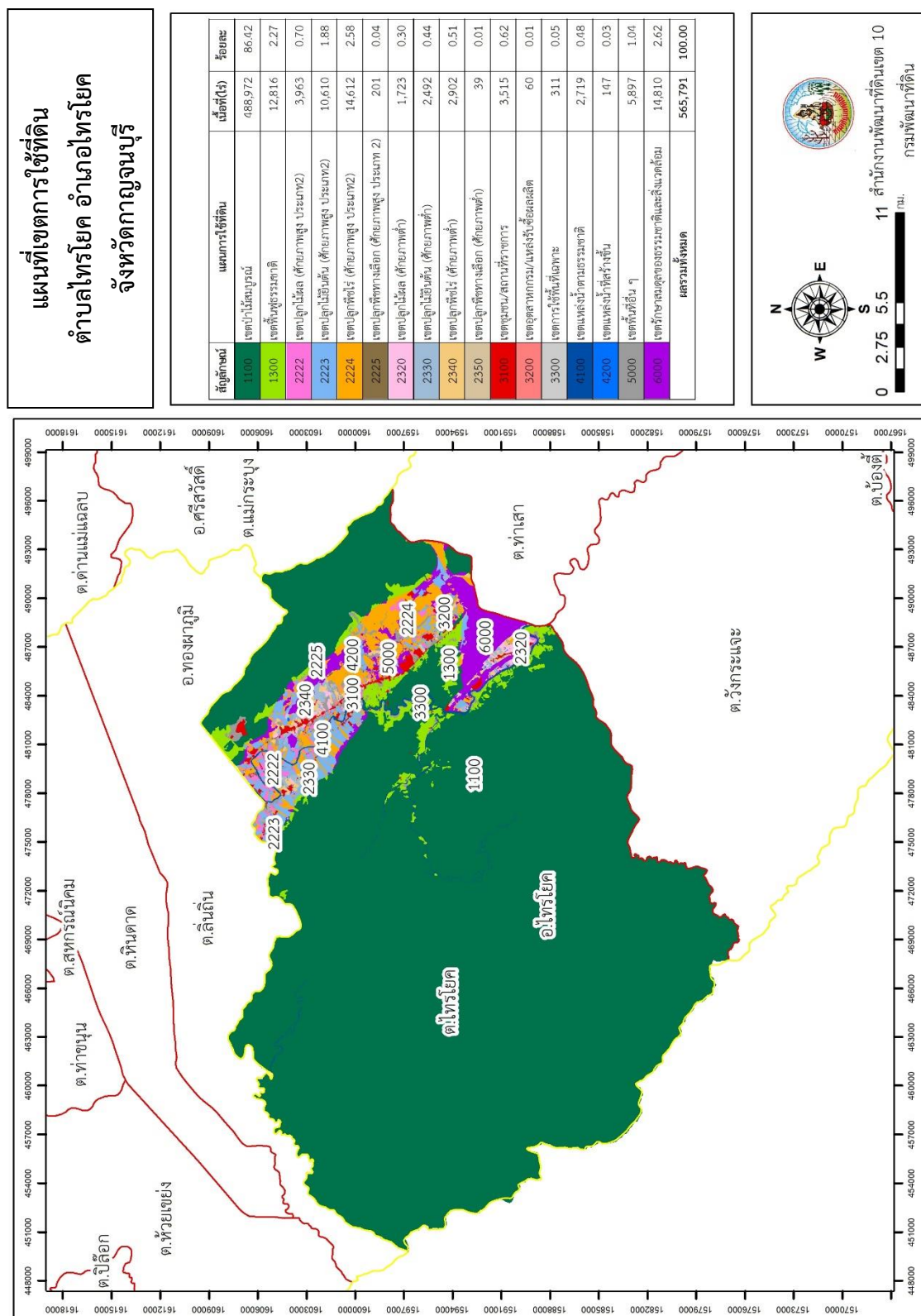
6.2.6 เขตรักษาสมดุคของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 14,810 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.62 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

แผนการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	501,788	88.69
1100 เขตป่าไม้สมบูรณ์	488,972	86.42
1300 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	12,816	2.27
2. เขตเกษตรกรรม	36,542	6.46
2222 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	3,963	0.70
2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	10,610	1.88
2224 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2)	14,612	2.58
2225 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท2)	201	0.04
2320 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	1,723	0.30
2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	2,492	0.44
2340 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	2,902	0.51
2350 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพต่ำ)	39	0.01
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,886	0.68
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,515	0.62
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	60	0.01
3300 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	311	0.05
4. เขตแหล่งน้ำ	2,866	0.51
4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	2,719	0.48
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	147	0.03
5. เขตพื้นที่อื่นๆ	5,897	1.04
6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	14,810	2.62
รวม	565,791	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรีแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลไทรโยค ไปเสนอต่อเทศบาลตำบลไทรโยค เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินกาญจนบุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินกาญจนบุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

7.2.1 ดินดี มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- 1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- 2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- 3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- 4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- 6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- 7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์
- 8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- 9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)

7.2.2 การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- 1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน

7.2.3 พื้นที่แล้งซ้ำซาก มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- 1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลไทรโยค เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ ปรับรูปที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดินเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลไทรโยค กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลไทรโยค ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำทางการเกษตรไม่เพียงพอ และมีปัญหาร่องลงมา คือ ปัญหาการไร้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) ดินตื้น โดยในพื้นที่ตำบลไทรโยค ส่วนใหญ่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่มาจากการยกเลิกเพิกถอนป่าไม้ Zone E หรือป่าเศรษฐกิจ คุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการเกษตร และจากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลไทรโยค ซึ่งมีเนื้อที่รวม 565,791 ไร่ นั้น พบว่า ระดับความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 มีจำนวนมากถึง 460,028 ไร่ หรือร้อยละ 81.31 ระดับความลาดชันร้อยละ 20-35 มีจำนวน 5,868 ไร่ หรือร้อยละ 1.03 ระดับความลาดชันร้อยละ 12-20 มีจำนวน 18,993 ไร่ หรือร้อยละ 3.36 ระดับความลาดชันร้อยละ 5-12 มีจำนวน 42,790 ไร่ หรือร้อยละ 7.55 ระดับความลาดชันร้อยละ 2-5 มีจำนวน 28,735 ไร่ หรือร้อยละ 5.09 และที่ราบที่ระดับความลาดชันร้อยละ 0-2 มีจำนวน 6,824 ไร่ หรือร้อยละ 1.21 จากการที่สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลาดชันดังกล่าวนี้ ผลกระทบที่ตามมา คือ เกิดการสูญเสียดินที่มีความรุนแรงถึงรุนแรงมากที่สุดรวม 20,638 ไร่ หน้าดินที่ถูกชะล้างลงสู่เบื้องล่างจึงไปทับถมลำน้ำตามธรรมชาติ ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควรจะเป็นการขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นทุกหมู่บ้านในตำบลไทรโยค ทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 12 มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบลเท่านั้น จึงเกิดปัญหาการชะล้าง

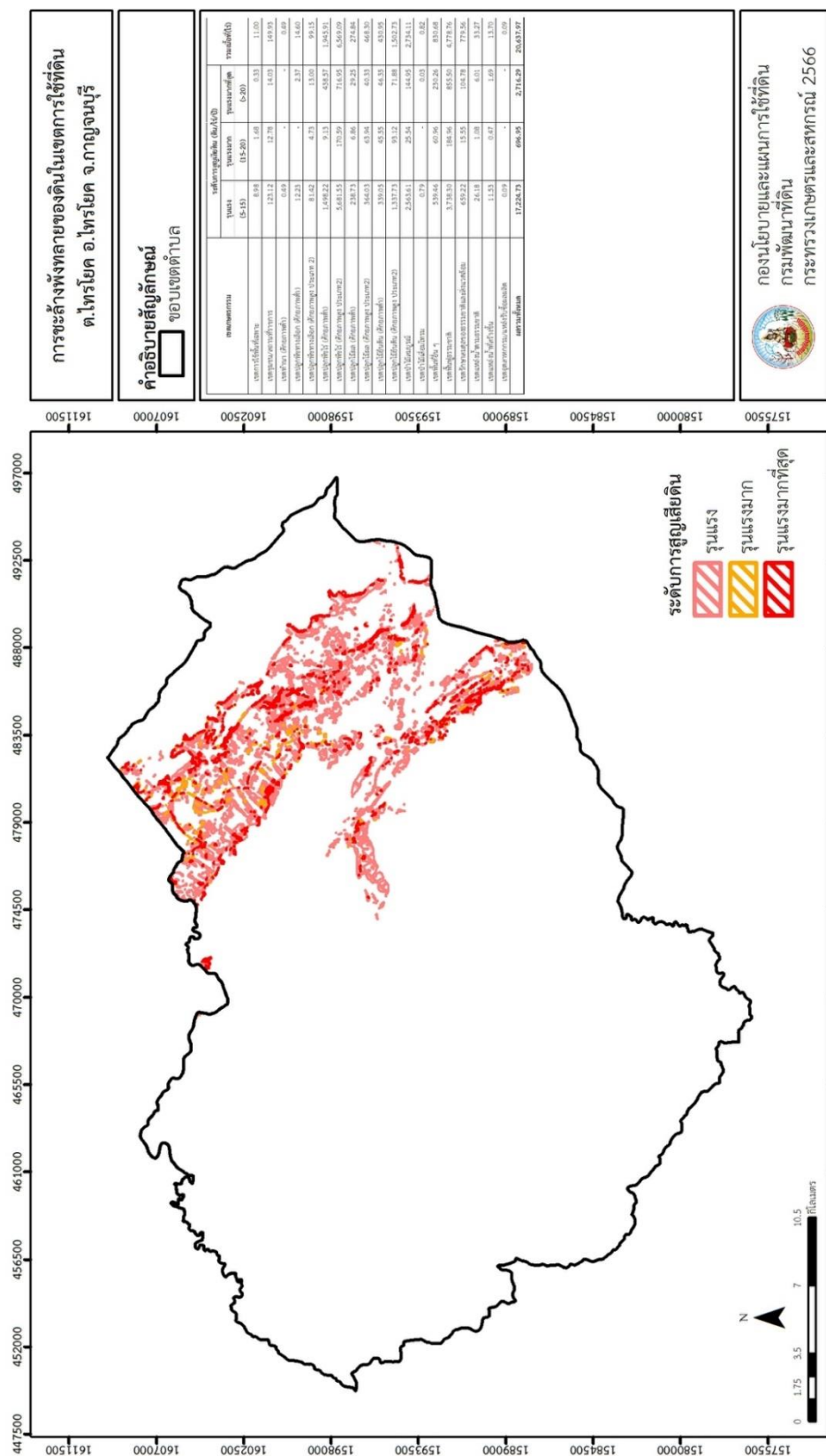
พังทลายของดิน ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้านั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจนตื้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนนํ้า จะสรุปได้ว่ามี 3 ประการ คือ (1) ขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (2) สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ (3) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำเพื่อการเกษตร

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 3 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า **“ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งแล้วจะแก้ไขปัญหการขาดแคลนนํ้าทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”**

การแก้ไขปัญหการขาดแคลนนํ้าจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันทั้งปัญหการชะล้างพังทลายของดินและปัญหการขาดแคลนนํ้าในพื้นที่ โดยจัดทำโครงการ **“การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ”** ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญห โดยบริเวณหมู่ที่ 1-8 ต้องการอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการทำเกษตร และต้องการการจัดการพื้นที่การพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ ธนาการน้ำใต้ดิน บ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน บ่อดักตะกอน คลองส่งน้ำ ฝายน้ำล้น ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อการใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 7-1)

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 17,514 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	959,500
	1.1 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	743,750
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	150,000
	1.3 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	15,000
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	50,000
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	750
	2. การบริหารจัดการน้ำ	934,000
	2.1 โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่ เกษตรเพื่อการบริหารเชิงรุก (Agri-Map)	625,000
	2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	309,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	6,730,000
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 5,686 ไร่	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	480,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	6,250,000
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	14,500
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,750
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	10,000
3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 13,102 ไร่	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	750
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,250,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	1,250,000
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	504,500
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	446,250
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	7,500
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	50,000
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	750
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,280,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	30,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	1,250,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	1,478,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	934,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	9,260,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	11,672,500

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม 1) เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 17,514 ไร่ 2) เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 5,686 ไร่ 3) เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 13,102 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัด) 5) โครงการการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัด) 6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) 7) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 8) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.เกษตรจังหวัด) 9) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สนง.เกษตรจังหวัด) 10) โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) 11) โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (สนง.เกษตรจังหวัด) 12) โครงการมันสำปะหลังพันธุ์ดี (สนง.เกษตรจังหวัด) 13) โครงการเลี้ยงสุกรเพื่อเป็นอาชีพเสริม (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 14) โครงการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) 15) โครงการพัฒนาการผลิตพืชปลอดภัยโดยระบบโรงเรือน (ทต.ไทรโยค) 16) โครงการผลิตปุ๋ยหมัก (สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด) 17) โครงการผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ (สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด) การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) 7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัด) 11) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด) 13) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 14) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม 15) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัด) 16) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี 17) โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (ทต.ไทรโยค)
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 2,869 ไร่	1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ				รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571		2572	2568	2569	2570		
(เขตพื้นที่ไม้ผล, ไม้ยืนต้น, พืชไร่)	1. การปรับปรุงบำรุงดิน												
	1.1 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	8	8	8	8	40	238,000	238,000	238,000	238,000	1,190,000	พด.
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.
	1.3 ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	ราย	350	350	350	350	1,750	5,250	5,250	5,250	5,250	26,250	พด.
	1.4 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	11	11	11	11	55	22,000	22,000	22,000	22,000	110,000	พด.
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	30	30	30	30	150	450	450	450	450	2,250	พด.
(เขตพื้นที่พืชไร่)	2. การบริหารจัดการน้ำ												
	2.1 โครงการบริหารจัดการผลผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map)	ไร่	50	50	50	50	250	125,000	125,000	125,000	125,000	625,000	พด.
	2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	3	3	3	3	15	61,800	61,800	61,800	61,800	309,000	พด.
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน												
(เขตพื้นที่ไม้ยืนต้น, ไม้ผล, พืชไร่)	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	85,000	85,000	85,000	85,000	425,000	102,000	102,000	102,000	102,000	510,000	พด.
	3.2 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม - ดอน	กล้า	700	700	700	700	3,500	1,750,000	1,750,000	1,750,000	1,750,000	8,750,000	พด.
รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ												11,672,500	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้^{นี้}เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)**รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล** ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567)**. แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/L>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566)**. กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- เทศบาลตำบลไทรโยค. 2567. **วิสัยทัศน์**. แหล่งที่มา <https://saiyok.go.th/public/>, 1 กันยายน 2567.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2567. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2567.

กรมพัฒนาที่ดิน

น้ำตกตาดละเหว

วัดสุพรรณาราม

สำนักงานเทศบาลตำบลไทรโยค

วัดท่าทุ่งนาพุทธาราม

ศาลาอเนกประสงค์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์